

KUST TULEB ENERGIA?

Sissejuhatus

Oled sa mõelnud, kui iseenesest mõistetav on, et saame arvuti või elektritõukeratta lihtsalt nupust tööle lülitada, et mobiiltelefoni aku peab vastu päevi ning bussi, auto, rongi või lennukiga on võimalik reisida kõikjale maailmas.

Meie kodu ja klassiruum on soe ning kui läheb pimedaks, siis saame tule põlema lülitada. Valgus-, soojus- ja elektrienergia tarbimine ning liikumine punktist A punkti B on meie igapäevaelu lahutamatu osa. Kui inimkonnal ei oleks võimalik kasutada erinevaid energiavorme, siis ei saakski elu sellisel kujul toimida.

Aga kust see energia tuleb?

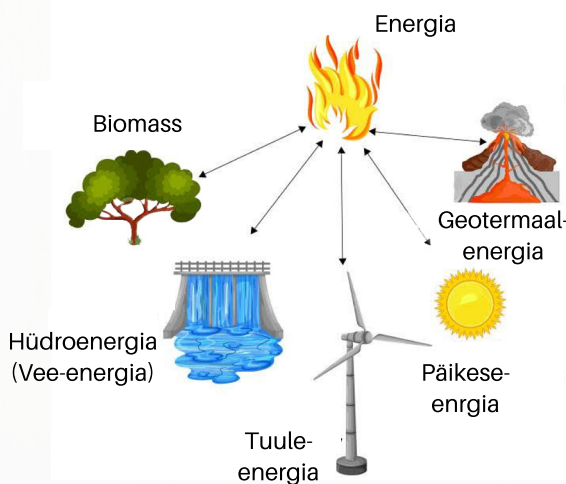
Loodusest saadud energiaallikaid jaotatakse:

- **Taastuvateks** - energiakandjad, mis saadakse ja mis täienevad looduslike protsesside kaudu ning kasutamisel ei ammendu.
- **Taastumatuteks** - energiaressurss, mille kogus kasutamisel väheneb.

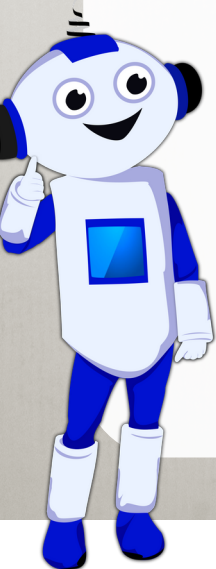
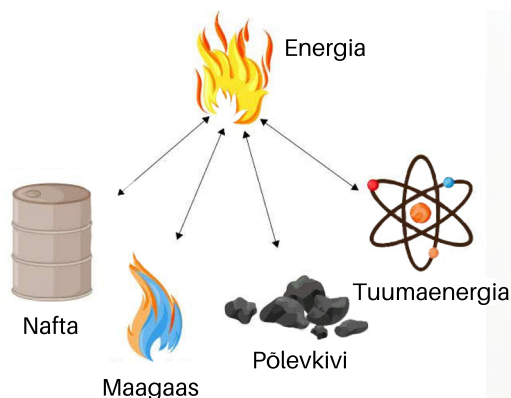
Teema kohta lisainfot ja põnevaid viiteid leiad:

www.tartuloodusmaja.ee/energy-advice-valjakutsed

TAASTUVAD ENERGIAALLIKAD

TAASTUMATUD ENERGIAALLIKAD

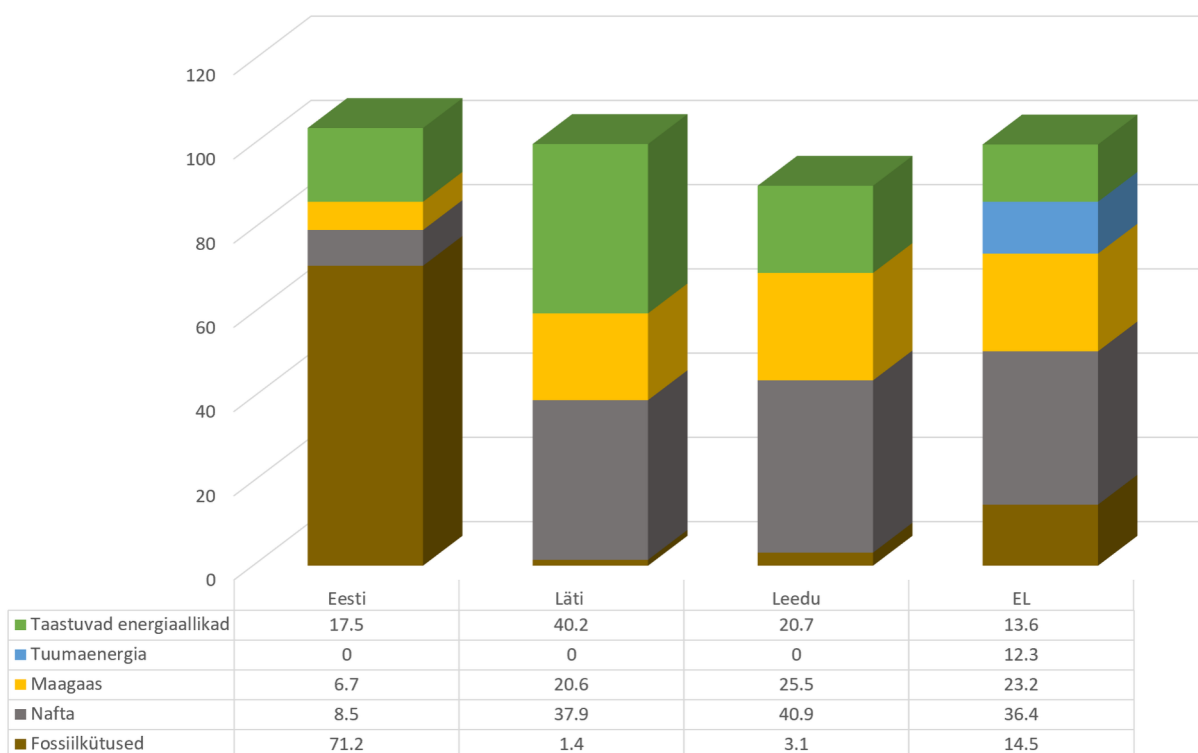
KUST TULEB ENERGIA?

Huvitav teada! Kust tuleb meie ja meie naabrite energia?

Vaadake ka lühifilmi "Minu põlevkivi"

Eesti, Läti, Leedu ja Euroopa Liidu energiaallikate osakaal % (2017.a Eurostat)

Eurostat 2017. a andmete põhjal

Ülesannete faili saad allalaadida Tartu loodusmaja kodulehelt:
www.tartuloodusmaja.ee/energy-advice-valjakutsed

Lisainfo ja küsimused:

Katrin Juhanson, 50 555 27
konkurss@tartuloodusmaja.ee

Esimese ja teise väljakutse
 ülesannete esitamise
 tähtaeg on
 28.10.2019 kell 21.00

VÄLJAKUTSE NR 2 - ÜLESANNE: ENERGIARISTSÕNA LAHENDAMINE.

SELLE ÜLESANDE LAHENDAMISE EEST ON VÕIMALIK SAADA 10 ENERGIAPUNKTI - IGA ÕIGE VASTUS ANNAB 0.5 ENERGIAPUNKTI.

LAADI RISTSÕNA ALLA. PRINDI VÄLJA VÕID TÄIDA ELEKTROONILISELT. SALVESTA LAHENDUSED ENDA VÕISTKONNA GOOGLE DRIVE KAUSTA.

Energiaristsõna

! Laadi ristsõna alla SIIT või väljakutsete kodulehelt

Vasakult paremale

- 6. - elektriühiku mõõtühik rahvusvahelises ühikute süsteemis (SI)
- 10. - Maa valgusallikas, ilma milleta ei oleks elu Maal võimalik.
- 11. - Eesti peamine maavara ja energiaallikas, mida kaevandatakse Kirde-Eestis ja mis on tuntud ka kukersiidi nime all.
- 12. - tänapäeva kõige aktuaalsem globaalne probleem, millega inimkond silmitsi seisab. Põhjustab äärmuslikke ilmaolusid, ohustab paljude liikide elualasid.
- 14. - Tuule liikumise energia
- 16. - keemiline vooluallikas, mida kasutatakse taskulambi, arvutihiire või seinakella tööle panemiseks.
- 17. - Energiaühikud, mida iga päev toiduga tarbime
- 18. - Energiaallikad, mille kogus kasutamisel väheneb on ...
- 19. - Üks olulisemaid maavarasid maailmas. Seda kasutatakse peamiselt kütuse ja keemiatööstuse toorainena. Saanud endale ka nimetuse must kuld.
- 20. - keskkonnasäästlik transpordivahend, kahel rattal.

Ülevalt alla

- 1. - Vee-energia ehk ...
- 2. - Päikeseenergia salvestamiseks kasutatavad seadmed, mida paigaldatakse kas katusele või maapinnale
- 3. - Maapõue energia ehk ...
- 4. - Kõige levinum kasvuhoonegaas, vabaneb nt fossiilkütuste põletamisel
- 5. - Eesti rahvuskivi
- 7. - Tööstussektor, mille tõttu on eestlaste ökoloogiline jalajalg suurem kui keskmisel eurooplasel
- 8. - Taastuvenergia liik, mille saame päikeselt
- 9. - mõõteriist valgustustiheduse mõõtmiseks luksides; kasutatakse nt mõõtmiseks töökohtadel, eluruumides ja tänavavalgustuses
- 13. - Elektripirni tüüp, mis täna on kõige energiasäästlikum ning millel on kõige pikem eluiga
- 14. - Energiaallikad, mis taastuvad ökosüsteemi aineringete käigus, ilma et selle kogus inimtegevuse mõjul kahaneks, on ...
- 15. - Looduslik gaas. Põhiosaks on metaan (kuni 98 % CH₄)

